

811.163.41'373

811.163.41'42

<https://doi.org/10.18485/sj.2024.29.1.16>

СВЕТЛАНА М. СЛИЈЕПЧЕВИЋ БЈЕЛИВУК*

Институт за српски језик САНУ
Београд

Оригинални научни рад

Примљен: 17. 10. 2023.

Прихваћен: 12. 12. 2023.

О СТЕРЕОТИПУ СТРАНИ ПЛАЋЕНИЦИ У СРПСКОМ
ЈАВНОМ ДИСКУРСУ

У овом раду испитују се степен стереотипизације (уобличавања особина различите стабилности при формирању стереотипа) и ставови друштвено-језичке заједнице према страним плаћеницима на примерима употребе споја *страни плаћеници* и кључним речима у најближем контексту. Корпус је прикупљен путем платформе NoSketchEngine и на основу постојећег електронског корпуса Јавни дискурс у Републици Србији (PDRS 1.0). С аспекта критичке анализе дискурса, а уважавајући методологију развијену у етнолингвистичкој когнитивној школи, с једне, и у корпусној лингвистици с друге стране, испитујемо кључне процесе при стварања стереотипа. Потврђује се претпоставка да је готово у потпуности формиран негативан стереотип.

Кључне речи: стереотип, концепт, јавни дискурс, страни плаћеник.

УВОД

Синтагма *страни плаћеници*, са изразито негативном емоционално-експресивном конотацијом, последњих је година почела све чешће да се употребљава у српском јавном дискурсу, одакле је дошла из политичког, у ком је често служила за етикетирање и дискредитацију политичких противника. Овај лексички spoj још од деведестих година идеолошко је обележје с јаким

---

* s.slijepcevic@gmail.com

манипулативним потенцијалом, те су циљеви овога рада испитати како се концепт *страни плаћеници* активира, да ли је подлегао стереотипизацији, односно да ли се стереотип ствара и уобличава, учвршћује, и којим се (другим манипулативним) средствима служе јавни актери при његовој употреби, као и које импликације његова употреба носи. У раду се ослањамо на методолошка решења развијена у оквиру когнитивне етнолингвистике и из визуре критичке анализе дискурса проматрају се сви кључни аспекти у процесу стереотипизације споја *страни плаћеници*.

Најпре ћемо указати на кључна термилошка разграничења (стереотип, концепт, стереотипизација), затим ћемо показати лексичко-семантички (и овде важан морфолошки) аспект споја *страни плаћеници*, а потом ћемо са аспекта критичке анализе дискурса, на примерима из корпуса Јавни дискурс у Републици Србији (PDRS 1.0), указати на употребну праксу и активирање различитих концепата с манипулативним циљем. Осветљавањем овог стереотипа у јавном дискурсу добија се бољи увид не само у језичку слику света говорника српског језика, већ се анализом процеса стереотипизација у конкретном дискурсу показују односи према другим стереотипима, као и специфичности одабраног дискурса.

У овом раду у фокусу су текстови у којима је појам *страни плаћеници* експлициран. Ставове друштвено-језичке заједнице према страним плаћеницима испитали смо на примерима употребе споја *страни плаћеници* и кључним речима у најближем контексту. Потребно је скренути пажњу и на чињеницу да се сам појам страних плаћеника некада не спомиње, али се на њега реферише, те се често имплицира да су сви актери који се финансирају из страних фондова *страни плаћеници*, чиме се негативно конотирају; тако се у тексту дневног листа *Политика* под називом „Еври за старе знанце”,¹ који тематизује пројектно финансирање Фонда Европске уније за подршку медијима, могло прочитати следеће (подвлачење наше):

Увидом у податке које смо добили из канцеларије ЕУ, прошле године за медијски програм подељено је 1.766.573 евра. Колач су поделили углавном добро познати играчи – Асоцијација независних електронских медија (АНЕМ), НДНВ, НУНС, новинска агенција Бета, Центар за истраживачко новинарство Србије (ЦИНС), недељник „Време” [...] Списак прошлогодишних добитника, али и свих оних који су у бази Европске комисије од 2007. за економисту Владимира Глигорова су „хладан туш”. Како је навео у „Новом магазину”, европским новцем се „финансирају и критичари, изразити, тренутне владе, као што се финансирају и критичари саме Европске уније”.

Корпус је прикупљен путем платформе NoSketchEngine и на основу постојећег електронског корпуса Јавни дискурс у Републици Србији (PDRS 1.0), а затим је урађен и аутоматски списак најчешћих лексема у окружењу како

¹ Текст је доступан на следећем линку: <https://www.politika.rs/scc/clanak/358764/Evri-za-stare-znance>.

би се ближе испитао контекст. Корпус се састоји од 1274 примера у којима се појављује тражена синтагма, од чега је у множини 1092 примера, а у јединици 182, што је уједно и разлог због ког смо се определили за множински облик при навођењу у раду. Полазимо од претпоставке да је готово у потпуности формиран негативан стереотип.

ТЕРМИНОЛОШКА ПИТАЊА

Стереотипи углавном изражавају колективно виђење и разумевање појава које постоје у објективном свету у оквиру једне друштвено-језичке заједнице,² али се они, заправо, заснивају на предрасудама, претеривању, претпоставкама, тј. нису објективно утемељени. Стереотипи једне заједнице о неким појмовима одражавају се на језик готово свих говорника, а пре свега на лексички систем и значења појединих речи и израза. Како се у литератури истиче, стереотип јесте „колективна представа која је амбивалентна – може бити како негативна, тако и позитивно обележена” (Поповић 2014: 79). У овом раду под стереотипом подразумевамо етнолингвистичко схватање: „слике предмета формиране у одређеним друштвеним оквирима искуства, које одређују шта предмет јесте, како изгледа, како дејствује, како га третира човек итд.” (Бартмињски 1996: 9). Међутим, степен стереотипизације је релативан, с тим у вези Стана Ристић истиче: „Око семантичког језгра стереотипа концентришу се особине различитог степена стабилизације (стереотипизације), а границе овог комплекса нису затворене. Комплекс карактеристичних особина формира се у оквирима одређене емпиријске базе и подлеже уређивању и структурирању од стране говорника у складу са њиховим тачкама гледишта и стратегијама” (Ристић/Лазич Коњик 2015: 18). Бартмињски је скренуо пажњу да се у последњим истраживањима, због тога што термин стереотип асоцира на предрасуде, често користи термин *концепт* у истом значењу (Бартмињски 2019: 14). Међутим, ту тек може доћи до термилошке збрке будући да је концепт у значењу „појам” један од централних појмова англосаксонске когнитивнолингвистичке традиције, те да свакако има неутралнију конотацију од термина стереотип. У том их смислу и раздвајамо у овом раду.

Бартмињски доноси и једно важно запажање када је реч о стереотипизацији, а кључно је за тему концепта/стереотипа *страни плаћеници* у јавном

---

² Д. Мршевић-Радовић истиче: „У језику се за изражавање различитих садржаја у одмеравању реалног света користе стереотипи који реално постоје, засновани на људском искуству. Али када је реч о наслеђеним представама којима се изражава неко виђење, разумевање појава у објективном свету, у први план иступају еталони или сликовите представе, често засноване на претеривању, на претпоставкама које се не могу проверити, квазистереотипи којима се неком појму приписује замишљене (непостојеће) особине, наслеђени симболи и симболични смислови, митологеме (сачувани митски мотиви у језичком знаку).” (2008: VII)

дискурсу: конфликти су кључни у процесу стереотипизације, а незаобилазан је и механизам повратне спреге у том (двосмерном) процесу: „Конфликти доприносе формирању стереотипа, претежно негативних, и истовремено употреба у народу таквих негативних стереотипа учвршћује и потхрањује конфликте” (Бартмињски 2005: 178 према Поповић 2014: 80).

ЛЕКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИ АСПЕКТ

Именичка синтагма *страни плаћеници* састоји се из две вишезначене лексеме. Лексема *плаћеник* у *Речнику српскога језика* Матице српске бележи два значења: 1. онај који је плаћен за какав рад или посао; 2. онај који се продао за плату, па ради и нечасне посао. Ово друго значење илустровано је следећим примером: *Он који прима плату од Недића, одијело и другу опрему од Италијана, назива нас комунистичким плаћеницима* (Чол., РМС). Речник САНУ бележи следећа значења лексеме *плаћеник* **2. а.** онај који је за новац или другу неку надокнаду унајмљен да ратује на нечијој страни, онај који је плаћен да заступа нечије интересе. **б.** онај који је плаћен, унајмљен да обави за некога неки нечастан, ризичан посао (обично препад, убиство и сл.), док за именицу *плаћеност* налазимо 2. значење – потплаћеност, поткупљивост.

Посебно треба скренути пажњу на чињеницу да се ова лексема у корпусу доминантно појављује у множини, као што је већ наглашено: 1092 пример од 1274, што значи да се овом појму увек приступа као мноштву, односно да се увек говори о више ентитета, чиме се, секундарно и имплицитно, активира и бинарност *ми:они*, карактеристична манипулативна стратегија у политичком, кризном и јавном дискурсу.

Лексема *стран* такође је вишезначна, али се у овом споју појављује са значењем које *Речник српскога језика* Матице српске бележи као 1б. који се односи на туђе крајеве и иностране земље, који је својствен туђем народу, који припада туђем народу, туђ. Тако се показује да појам *страни плаћеници* обухвата једну од универзалних друштвено-језичких опозиција: *своје–туђе*, као и да се просторна релација пресликава метафорички на друге домене (метафорички је далеко све оно што пољу говорника није својствено и блиско у погледу изражавања, ставова, начина понашања итд.).³ Указујући на порекло речи *туђ* и компарирајући га са словенском етимологијом и руском фразеологијом, Људмила Поповић закључује: „У схватању Словена, туђ је пре свега онај ко оцењује исту реалију на друкчији начин, различито од начина вредновања који је опште прихваћен у средини *својих*” (Поповић 2014: 81).

³ Детаљно је о концепту странца писано у докторској дисертацији Авагајан 2017.

АНАЛИЗА КОРПУСА

Једна група примера из корпуса сведочи о јасној употреби споја *страни плаћеник* у војном жаргону, а потврђени су у значењу 2.а. у Речнику САНУ:

- (1) JOŠ JEDAN BRITANAC PAO U RUKE RUSA: Stranom plaćeniku se ne piše dobro, služio u ozloglašenom Azovu;
- (2) Stotine stranih plaćenika u Ukrajini uništeno je ruskim visokopreciznim oružjem dugog dometa ubrzo po dolasku na mesta gde su prošli dodatnu obuku i koordinaciju taktičkih jedinica.
- (3) strani plaćenici, prema Ženevskoj konvenciji, nemaju pravo na status borca ili ratnog zarobljenika i čekaju suđenje.
- (4) Strani plaćenici su odavno deo oružanih snaga Ukrajine

У оваквом контексту овај спој има значење „војник који је плаћен да ратује за одређену страну ван матичне земље”.

Као што је већ речено, наше истраживање фокусира се на (потенцијални) стереотип који је ван војног контекста, а ослања се на значење 2.б. у Речнику САНУ. Међутим, корпус показују да се стереотипизација одвија у правцу лексичко-семантичког споја *страни плаћеник* (а не самог појма *плаћеник*).⁴

Карактеризација и квалификација људи који се маркирају као страни плаћеници указују на формирање изузетно негативног стереотипа и одвија се на неколико релација: маркирани су јер раде за туђе интересе и с циљем зараде или друге личне користи, као и по туђем налогу, одликује их изостанак националне свести и патриотских осећања, грамзивост, лоповлук и неморал.

Прва корелација тиче се чињенице да стране плаћенике ангажују нематичне земље, као и да имају своје задатке које обављају због материјалне користи. О овоме сведоче следећи примери:

- (5) Optuživali su ga da je strani plaćenik, da radi za interese Mađara u Vojvodini, da dobija novac iz stranih fondacija.
- (6) Ako pogledamo partije desnice su 2008 godine imale skoro 2 miliona glasova, sada nemaju nijednog poslanika u parlamentu. Znači strani plaćenici su ispunili zadatak.
- (7) U novoj vladi nije bilo mesta za strane plaćenike, ljude kojima su važniji lični interesi od državnih ... Našoj vladi i državnom rukovodstvu nisu potrebni ljudi koji otvoreno pokazuju naklonost prema Zapadu ili istoku.

---

⁴ Структурно-семантичку анализу контекста у коме се јавља спој *страни плаћеници* остављамо за наредно истраживање. О природи вербатива и његовим врстама писано је у Јовановић Симић/Симић 2015.

С обзиром на то да раде како би задовољили туђе циљеве, хипертрофира се њихова материјална добит, а они се обележавају као богати (с тим да се то богатство негативно оцењује).

Нетранспарентно се имплицира да страни плаћеници нису довољно ни паметни будући да су ту само да извршавају наређења других и да се њима управља, те да они предузимају активности које носе последице по народ.

- (8) Normalno je da će strani plaćenici koji nas vode u propast priznati sve šta im eu naredi.
- (9) Zelenski je jedan od stranih placenika koji ispunjava zadatak a narod niko nista ne pita a jedino on strda!

Често се у овој групи примера појављују и они чија је улога да изазову страх, јер сугеришу да су страни плаћеници опасност (и то углавном у контексту безбедности државе, па и људи):

- (10) Neki od bezbednosnih rizika unutar Srbije i RS su: Rizik od obojenih revolucija i nasilne smene vlasti dovođenjem snaga koje će bez obziru na cenu destabilizacije države sve učiniti za ispunjenje ciljeva stranog faktora uz pomoć rada stranih plaćenika čak i lidera u pojedinim partijama, čelnika nekih nevladinih organizacija ucenjenih domaćih tajkuna i finansijera – Kolike su razmere dovođenja nekvalitetnih pojedinaca na vlast videli smo na primeru mnogih nekada mirnih država koje su do sada uništila razna „proleća”. Terorizam i teroristički akti i korišćenje terorizma.
- (11) Receipt je primenljiv svuda gde strani placenici spremaju drzavne udare.
- (12) Miloš Vučević kaže da je užasnut divljanjem lažnih ekologa u Novom Sadu. Ruzica: Ne verujte u taj plast ekologije. To su strani placenici koji su tu da sruse Srbiju. Stititi zemlju od takvih ne birajuci sredstva.
- (13) **ŽENE U CRNOM NAJVEĆI STRANI PLAĆENICI:** Zapad im dao 1.587.596 evra da optužuju Srbiju za ratne zločine!

Последњи пример показује и да се деструкција може огледати не само у чињењу већ и у агитовању. У оваквом контексту се у први план ставља профит и економска моћ којом страни плаћеници (могу да) располажу.

Велика група примера сугерише изостанак националне свести и патриотских осећања страних плаћеника:

- (14) Narod dobro zna te nesrećnike, strane plaćenike , da moraju da mrze Srbe i svoju zemlju. Prodali su i obraz i čast zbog tuđih para.
- (15) Tako ne rade patriote, nego strani placenici, cisto da znaju i Ivan Ivanović i kompanija oko njega.

- (16) Populisti, kako Müller objašnjava, tvrde da oni sami predstavljaju narod, naciju, da su njihovi politički protivnici izdajice, strani plaćenici, nepatriotska elita, da ne mogu da postoje nezavisne, neutralne političke institucije.

Последњи пример показује како се укидањем неутралних позиција ствара поларизована слика света, изузетно острашћено оделита.

Родољубиви аспект је нарочито важан ако се има у виду да се њима активира осећај припадности нацији, те се етикетирањем негативно оцењује сваки поступак јер се страни плаћеник проглашава особом која се отуђила од свог народа и изгубила национално осећање.⁵ Оваквим се профилисањем успоставља и нека врста опозиције *наш народ, нација* спрема *страних плаћеника*, чиме се конфликт заострава⁶ јер се сугерише да су страни плаћеници у (истој) заједници (на истој територији и с истим правима и могућностима) са народом, те их треба препознати, а неретко и казнити, прогнати и сл.

Примери попут следећег указују на дволичност као доминанту особину, те се страним плаћеницима често приписује и да имају скривене мотиве:

- (17) Možda da pogledate šta je to što je objavljeno na T6 i da proverite šta od toga nije tačno, pa onda da optužujete nekog da je strani plaćenik ili da ima neku skrivenu agendu.
- (18) A kada su dosmanlije osvojili vlast, ti strani plaćenici su ponosno priznavali za koga su radili, čak su predlagali da im se to unese u borački staž.

Сваки случај немогућности примене устаљених образаца понашања, оцене, начина комуникације у односу на другог или у другој средини оцењује се као деструкција субјективног денотативног простора, губитак способности да се ти образци и убудуће користе као оријентир (Поповић 2014: 81).

Подстицање конфликта као доминанта атмосфера у погледу страних плаћеника у јавном дискурсу илустровано је следећим примерима:

- (19) Svako ko ne misli kao on, je nas, drzavni neprijatelj, strani placenik. Zar to nije podela Srbije?

---

⁵ Истраживања усмерена на концепт *народ* у српском језику сведоче следеће: „Културно и етнички, нација је повезана заједничком вером, језиком, историјом и традицијом; политички, то је група људи који себе доживљавају као природну политичку заједницу; психолошки, то је група људи коју одликују односи међусобне солидарности или привржености, који се најчешће перципирају као патриотизам” (Radaković 2011, 4) (Лазивић Коњић/Ристић 2020: 455).

⁶ Како је показано, концепт *народ* универзални је социјални концепт и утемељен је на појму *заједница* (људи), те је близак концептима као што су *породица*, *дом*, *домовина* итд. (Лазивић Коњић/Ристић 2015, 2020).

- (20) Овде су јавни сервиси, дневна штампа, државни ресурси у служби власти. А свако ко другачије мисли може бити оптужен јавно да је фашиста, Љотићевац, лопов, тајкун, страни плаћеник...

Неистомисљеници се, дакле, обележавају као страни плаћеници, што се постиже фокусом на другачијем схватању као туђем простору, непријатељском и опасном.

Као најдоминантнија лексема у окружењу синтагме *страни плаћеници* појављује се лексема *издајници*, а затим лексички спој *домаћи издајници*, што такође потврђује тезу о негативној контекстуализацији и доминантној квалификацији базираној на изостанку националне свести. Овакво окружење имплицира посебне квалификације, јер се базира на експлицитном поједностављивању слике света: биполарно одређење *домаћи–страни*:

- (21) Sada u teškim vremenima kad mračne strane sile, strani plaćenici i domaћи izdajnici pokušavaju da nas zaustave u našem nezadrživom napredovanju i ekonomskom prosperitetu moramo još više biti jedinstveni i podržati naše proverene i stručne kadrove.
- (22) Uostalom, prvi put u srbskoj istoriji su strani plaćenici i saradnici okupatora izdali vojsku, koja je branila narod od agresije i tako su u budućnost uklesali sramotu i večnu srbsku ljagu. Petooktobarskim gestom izdaje, nametnutim od okupatora, bezbožnim slanjem svojih oficira neprijatelju, na suđenje, poništen je svetosavski pristup odbrani,
- (23) Poredak je zloupotrebljavao Kosovo i ukrivao stvarno stanje tamo ,radi homogenizacije građana i predstavljanja sebe za „zastitnika”, te diskreditovanja opozicije kao navodnih „stranih placenika” i „izdajnika”.

Последњи пример отвара ново питање: при испитивању степена стереотипизације, важно је било истражити који су јавни актери уобичајено окарактерисани као страни плаћеници, као и ко их карактерише на тај начин.

Као страни плаћеници најчешће се означавају новинари (28, 30, 31), невладине организације (примери 13, 12), опозиција (пример 26, 27) и тек на крају – акутелна власт (29). Јавни актери који користе овај тип квалификације су углавном политичари на власти (пример 24, 25, 26, 30, 31).

- (24) Pripadnici ove vlade su u proslosti voleli da svoje neistomisljenike nazivaju izdajnicima i stranim placenicima.
- (25) Vlast tvrdi da su kandidati opozicije strani placenici i snage proslosti
- (26) Rasprava je nastavljena i optužbama odbornika SNS-a Nemanje Joksimovića o „stranim plaćenicima” u redovima odbornika opozicije
- (27) Kada vi saradujete sa partijama iz FBiH, onda je to u interesu građana, a kada to čine partije iz drugog političkog tabora, onda su oni strani plaćenici, izdajnici

- (28) Kad se kaže „strani plaćenik”, ljudi obično zamišljaju vile, skupe automobile, putovanja, dok u 95% slučajeva istraživački novinari koje znam žive kao podstanari, nemaju svoj automobil i nemaju ni blizu rešena finansijska pitanja.
- (29) Ima li danas većeg veleizdajnika u svetu, stranog plaćenika i soroševca od Vučića? Strani plaćenici su uglavnom oni koje plaća Džordž Soroš.
- (30) Javni funkcioneri targetiraju kritički orjentisane medije i novinare, nazivajući ih državnim neprijateljima, stranim plaćenicima, kriminalcima. U napade su uključivani i provladini taboidi, kao i anonimni onlajn nalozi na društvenim mrežama.
- (31) Ministar: „Dosta mi je vas stranih plaćenika i Soroševaca koji ste neprijatelji Srbije... konferencija je završena!”

Корпус показује да су кључне речи у контексту: *сорошеваџи, љотићевџи, (домаћи) издајници, лопови, стране силе*. Приметна је, дакле, негативно маркирана лексика, али и употреба оцазионалних деантонима, што, такође, утиче на негативно профилисање стереотипа *страни плаћениџи*.

Манипулативност при употреби споја *страни плаћениџи* од стране представника власти и медија потврђује се и кроз дисбаланс друштвене моћи, о коме Катнић Бакаршић пише на следећи начин: „Моћни социјални актери и tzv. елита моћи у друштву манипулирају људском потребом за категоризацијом и дијотомијама, потребом која код индивидуе настаје већ рођењем, када новорођенче почиње свијет дијелити на Ја и Други. Далјом социјализацијом развија се дијотомија по принципу групе припадности, тако да настаје опозиција, тј. опозиције Ми – Они и Ми – Ви. Манипулација овом потребом за дијотомијама погодна је за контролу и доминацију једних друштвених група над другима. Истовремено, будући да језик није само средство за чување људи 'на њиховим мјестима' већ и моћно средство за субверзивну промјену, subordinиране групе могу свој 'улазак у моћ' реализирати и промијенјеном перспективом” (Катнић Бакаршић 2012б: 400).

ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Истражујући начин формирања концепта страни плаћениџи у српском јавном дискурсу, на електронском корпусу, сачињеном од 1274 примера, указали смо на завршени процес стереотипизације. У питању је готово формиран стереотип, у свим примерима негативно интониран. У посматраном корпусу овај лексички спој користи се за дисквалификацију на неколико равни: страни плаћениџи раде за туђе интересе, имају скривене циљеве и личну корист, одликује их изостанак националне свести, похлепа и неморал, а истовремено су опасни по народ и државу. Овај стереотип базиран је на поларизованој слици света, принцип искључивости је доминантан у свим примерима, јер се акти-

вира базична опозиција *мој–стран*, односно *наш–туђ*, као блиски стереотипи позитивно вредновани (*народ, нација*). Доминанту улогу у стереотипизацији овог појма играју друштвено-политички и идеолошки параметри (однос према нацији и политичким активностима, однос опозиције и власти), али се у великој мери овај стереотип ослања на материјалну и етичку компоненту (богатство и лична корист). Може се рећи да се језгро стереотипа састоји из односа према нацији, а периферију чине односи према материјалном богатству и моралним категоријама високо вреднованим у друштву. На крају, донекле се може закључити да стереотип *страни плаћеници* не само да служи негативном маркирању већ и у неку руку сублимира очекивања друштвено-језичке заједнице у погледу пожељних, али и непожељних особина, активности, деловања и начина понашања свих грађана.

ЛИТЕРАТУРА

- Авагјан 2017:** К. К. Авагјан, *Стереотип странца у језичкој слици стварности Руса и Срба*, необјављена докторска дисертација, Београд: Универзитет у Београду, Филолошки факултет.
- Бартмињски 1996:** J. Bartmiński (Ed.), *Słownik stereotypów i symboli ludowych: Kosmos [cz.] 1. Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie* (Vol. 1), Wydawn, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Бартмињски 2011:** J. Бартмињски, *Језик, слика, свет. Етнокогнитивистичке студије* (прир. Д. Ајдачић), Београд: SlovoSlavia.
- Бартмињски 2019:** J. Бартмињски, О профилисању појмова, у: Дејан Ајдачић (ур.), *О вредностима у српском језику 2: зборник етнолингвистичких радова*, Београд: Алма, 4–36.
- Јовановић Симић/Симић 2015:** J. Јовановић Симић, Р. Симић, *Вербатологија*, Београд: Јасен.
- Катнић Бакаршић 2012а:** М. Катнић-Бакаршић, *Između diskursa moći i moći diskursa*, Zagreb: Naklada Zoro.
- Катнић Бакаршић 2012б:** М. Катнић-Бакаршић, Улога замјеница ми и они у конструкцији односа моћи у дискурсу, *Bosanskohercegovački lingvistički kongres*, knjiga I, Sarajevo: Slavistički komitet, 399–407.
- Лазих Коњик/Ристић 2020:** И. Лазих Коњик, С. Ристић, Концепт НАРОД у речницима српског (српскохрватског) језика, *Гласник Етнографског института САНУ*, 68/2, 453–466.

- Мршевић Радовић 2008:** Д. Мршевић-Радовић, *Фразеологија и национална култура*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Поповић 2014:** Љ. Поповић, Стереотип странца у украјинском, руском и српском фолклору, у: Љубинко Раденковић (ур.), *Српска народна култура између Истока и Запада*, Београд: Балканолошки институт САНУ, 77–112.
- Ристић/Лазић Коњик 2015:** С. Ристић, И. Лазић Коњик, Концепт дома у српском језику и култури, Дејан Ајдачић (ур.) *О вредностима у српском језику*, Београд: Алма, 9–38.
- Ристић/Лазић Коњик 2020:** С. Ристић, И. Лазић Коњик, *Когнитивни правац у српској етнолингвистици – почеци развоја и актуелни проблеми*, Монографије 29, Београд: Институт за српски језик САНУ.

ABOUT THE CONCEPT OF *MERCENARIES* IN THE SERBIAN PUBLIC DISCOURSE

Summary

The paper analyzes the concept of *mercenaries* in the Serbian public discourse in accordance with the methodological foundations of the Lublin Ethnolinguistic School. The introduction gives an overview of selected papers dealing with the terminological and theoretical framework. In the main part of the article, the content of the concept of the mercenaries has been reconstructed by pointing to relevant aspects and thus referring to basic values that are generally negative in the Serbian language.

Keywords: stereotype, concept, public discourse, mercenaries.

Svetlana M. Slijepčević Bjelivuk